

beloppet eller 10 öre, motsvarande en fyrk eller röst, så behöfdes det 15,271 dylika personer, för att uppväga denna enda.

Funnes endast ett relativt maximum, så skulle denna enda person visserligen efter 10-gradig skala inom denna kommun icke få röster för mera än 4,664 fyrkar; men, med beräkning efter samma grund som ofvan, öfverröstade han i alla fall 74 personer af förra kategorien med 63 röster, och 4,664 med en röst hvardera. Redan detta vore en allt för stor röstöfvervigt och den blir större i samma mån alla de som af en sådan person äro beroende icke gerna våga rösta annorlunda än denna personen vill.

Antoge man åter ett absolut röstmaximum, på sätt mitt förslag utvisar, komme denna person inom samma kommun att få rösta för högst en femtiotredjedel af samtliga röstegande; men redan detta vore efter mitt förmenande tillräckligt för att kunna göra sitt inflytande gällande. Det absoluta maximum skulle äfven medföra den fördel, att inom alla kommuner komma alla vid en viss gräns att få samma röstetal, hvilket icke med endast ett relativt maximum blefve förhållandet.

Till förestående exempel kunde många likartade, ja än mera slående läggas; men detta enda torde vara nog för att slå vapnen ur händerna på dem som skylla på likgiltighet hos allmänheten för sina kommunala intressen. De som så tänka besinna föga, hur svårt det är gå man ur huse för att kunna öfvervinna en å två personer.

På grund af hvad jag sålunda haft äran andraga, och som sagdt, genom hänvisning till min förra motion i ämnet, får jag vördsammast hemställa,

att Riksdagen må för sin del besluta, att 11 § i Kongl. Förordningen om kommunalstyrelse på landet skall erhålla följande förändrade lydelse:

“Röstvärdet skall beräknas efter det en hvar röstegande åsatta fyrktal. Dock må ej någon utöfva rösträtt för större antal röster än som svarar emot en tiondedel af kommunens hela röstetal efter röstlängden; eller i något fall för mera än 880 röster.”

Om remiss till Lag-Utskottet anhålles ödmjukast.

Stockholm den 22 Januari 1871.

J. Rundbäck.

N:o 68.

Af Herr J. Rundbäck: Om underdånig anhållan hos Kongl. Maj:t rörande ifrågasatt tillägg till Kongl. Förordningen den 18 Juni 1864 angående utvidgad näringsfrihet.

Vid sistlidne riksdag väckte undertecknad inom Andra Kammaren en motion (N:o 88) i fråga om ett tillägg uti Kongl. Förordningen af den 18 Juni 1864, angå-

ende utvidgad näringsfrihet, i syfte att skydda minderåriga personer för öfveranstängning, medelst inskränkning af den nu tillåtna allt för långa arbetstiden vid fabriker inom landet. Motionen, som af vederbörande Utskott förordades och inom Andra Kammaren vann ett kraftigt understöd, återremitterades emellertid till Utskottet, emedan flera talare påyrkade en närmare utredning och granskning af flera andra hithörande omständigheter innan en skrivelse i ämnet till Kongl. Maj:t borde aflätas. I följd af denna återremiss, (se Andra Kammarens prot. vid 1869 års riksdag, band. 3, sidd. 307—320) som egde rum i slutet af riksdagen, medhann hvarken Utskottet än mindre Kamrarna att ånyo behandla frågan; Och af denna anledning tager jag mig friheten att åter hemställa frågan till Riksdagens upplysta bepröfvande.

Med hänvisning till hvad som blifvit anfördt i ofvan anmärkta motion och diskussion samt uti en i ämnet i ungefär enahanda syfte vid 1856—58 årens riksdag till Kongl. Maj:t aflåten underdånig skrivelse, torde jag icke här vidlyftigt behöfva utbreda mig i frågan, helst dess nytta, nödvändighet och lösning på sätt förslaget närmare utvisar, väl af ingen, som derom eger den ringaste kännedom, bestrides.

Jag torde dock få erinra, att mitt förslag ingalunda afser att förhindra barn från att arbeta och förtjena. Tvärtom anser jag detta vara lika nyttigt som nödigt. Det är endast det öfverdrifna arbetet, den för långt utsträckta arbetstiden, detta slösande med människokrafter, öfveranstängningen, med ett ord, missbruket der detta förekommer, som tyvärr sker på åtskilliga ställen, som jag vill förebygga; härmed afscende såväl arbetsgifvarens som arbetstagarens bästa.

Det har blifvit anmärkt, att öfveranstängning i arbete kan ega rum icke allonast vid fabriker utan äfven inom handtverkerierna och vid landtbruket. Detta kan nog vara sannt; men hvad de sistnämnda näringarne beträffar, hör dock detta mera till undantagen än regeln. Sjelfva arbetets beskaffenhet vid handtverkerierna och landtbruket är i allmänhet sådant, att det kräfver mera eftersinnande, är mera omvexlande och tillåter en friare kroppsställning samt förrättas dessutom antingen i fria luften eller uti passande rum, der hvarken folkets myckenhet eller temperaturen hålles så hög att någon skada häraf kan uppkomma. Arbete som förrättas under sådana omständigheter är långt ifrån skadligt. Helt annorlunda inom fabriker. Der är arbetet maskinmessigt, alltid enahanda, dag ut, dag in. Huru tröttande skall icke detta enformiga arbete blifva; huru långsam arbetstiden äfven om krafterna icke anlitas mera än vid annat arbete? Temperaturen inom fabriker måste dessutom hållas hög, på det maskinerna måtte löpa lätt och atmosfären blir, dels i följd af råämnets beskaffenhet som förarbetas, dels af hettan och oljeförbrukningen samt särdeles genom de många människor, som måste vistas i samma rum, i mer eller mindre grad alltid förskämd. Att dessa olägenheter, som icke gerna kunna undvikas, skola, der de icke genom passande åtgärder mildras, medföra svårare följder, är helt visst; ty der ännu outvecklade krafter för hårdt spännas, der skall slapphet, likgiltighet och däsighet snart inträda och grundlägga vissa arter af sjukdomar, hvilka öfvergå från föräldrarna i arf, vanligtvis det enda som erhålles, till barnen, hvilka derigenom allt mer och mer nedsjunka i moraliskt och fysiskt elände.

Annorlunda borde det vara; ty helt visst hafva maskinerna tillkommit för att underlätta arbetet och till människornas trefnad och fromma, och ej för att störta en del af människoslägtet i en sorts slafveri. Det ligger ock i människornas skön

skön att ändra det felaktiga här vid lag, och i första rummet har regeringen och lagstiftare en särskild pligt att uppmärksamma denna angelägenhet. Den har ock inom vårt land, men ännu mera inom vissa andra länder, blifvit uppmärksamrad och behjertad, och motionären förmenar att för närvarande skulle hvad som åsyftas vinnas endast derigenom, att sådana tillägg gjordes i Kongl. Maj:ts nådiga kungörelse angående särskilda stadganden i afseende på minderåriga personers användande vid fabriker och handtverk af den 22 Maj 1852 och i Kongl. Maj:ts nådiga förordning angående utvidgad näringsfrihet af den 18 Juni 1864, hvilka närmare och beständare, kanske ock vid högre vite, reglerade arbetstiden och skolundervisningen för minderåriga personer, hvilka kunna vara anställda vid fabriker inom landet.

Med bibehållande af stadgandet, att barn under 12 år icke må vid fabriker eller i handtverkslära intagas, borde arbetstiden vid fabriker för personer under 18 år icke lämpligen böra utsträckas öfver 10 timmar per dygn. Att jag här icke föreslår samma ålder som i min förra motion, härleder sig deraf, att denna ålder, 18 år, redan, och detta helt säkert på goda skäl, förekommer i förut åberopade förordning, der det bestämmes, att dylika personer ej få användas till nattarbete. Vidare är det en känd sak, att i nordligare länder med kallare klimat försenas den fysiska utvecklingen, så att 18 år torde väl en yngling eller flicka här i landet böra hafva uppnått, innan man af dem bör fordra full arbetsduglighet. Hvad arbetstiden vidkommer, så torde den snarare vara tilltagen för lång än för kort. Längre har dock icke motionären vågat gå, ty det kunde allt för mycket rubba många arbetsdispositioner och försvåra barnens anställning vid fabriker. Lagstiftningen inom andra länder har ock bestämt arbetstiden till högst 10 timmar per dygn, hvarutöfver den icke får sträckas.

Beträffande barnens skolundervisning, så borde bestämmas, att barn, som ej inhemtat folkskolestadgans s. k. minimikurs, ej får vid fabrik eller i handtverkslära anställas. Denna bestämmelse är nödig och särdeles billig; ty illa skall undervisningen vara anordnad och tillsedd, der ej barn vid 12 års ålder har inhemtat detta kunskapsmått. På det jemväl detta ringa kunskapsmått ej måtte förglömmas, utan i stället förökas, i mån som barnet utvecklas, böra ock sådana anordningar förefinnas, att barn, som blifvit vid fabriks- eller handtverksarbete anställda, åtminstone måtte någon timme om hvardagarne likasom i söndagsskolan få undervisning. Att nödig kontroll hålles deröfver, att såväl dessa som öfriga hithörande bestämmelser iakttagas är likaledes behöfligt.

Sedan jag sålunda antydt den riktning, hvori jag anser den nödiga reformen böra gå, får jag vördsammast anhålla,

att Riksdagen behagade besluta ingå till Kongl. Maj:t med en underdånig skrifvelse derom, att sådana tillägg göras i Kongl. Förordningen af den 18 Juni 1864 angående utvidgad näringsfrihet, att arbetstiden vid fabriker för personer mellan 12 och 18 år inskränkes till 10 timmar per dygn, och vidare att till biträde i handel eller till arbete i fabrik, handtverk eller annan handtering ej någon må antagas, som ej fyllt 12 år och inhemtat det kunskapsmått, hvilket folkskolestadgan föreskrifver som det minsta, samt att sådana anordningar för öfrigt skola förefinnas, att barnen derefter erhålla nödig undervisning såväl någon kortare tid

om hvardagarne som ock i söndagsskolan; och slutligen, att kontrollen öfver och ansvaret för öfverträdelse af dessa bestämmelser måtte skärpas. Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 22 Januari 1871.

J. Rundbäck.

N:o 69.

Af Herr Sven Nilsson i Österslöf: Om tillsättande af särskildt Utskott för behandling af frågor angående landtförsvarets organisation.

Som Kongl. Maj:t uti sitt tal vid riksdagens öppnande yttrat sig vilja föreslå Riksdagen till antagande ett förslag till landtförsvarets ombildning, så kommer, oafsedt de motioner rörande landtförsvaret som äro eller blifva väckta af enskilde riksdagsmän, frågan om vårt landtförsvaret att taga nu pågående Riksdags synnerliga omtanke och verksamhet i anspråk. Derföre vill jag föreslå, att Riksdagen tillsätter ett särskildt Utskott för behandling af frågor angående landtförsvarets organisation.

Stockholm den 27 Januari 1871.

*Sven Nilsson,
från Willands härad.*
